

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

หลังจากประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้เข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกและให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1990 ก็ได้ให้ความสำคัญต่อการรับรองสิทธิเด็กในหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิเด็กที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาให้การปฏิบัติต่อเด็กเป็นพิเศษเสมอภาค และปราศจากการเลือกปฏิบัติ เพื่อมิให้เด็กถูกละเมิดสิทธิจากองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีต่อเด็กที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา ทั้งนี้โดยคำนึงถึงหลักประกันตามข้อตกลงของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1990 แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจะส่งเสริมและให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิเด็ก โดยการอนุวัติกฎหมายในหลายเรื่อง ทั้งที่เป็นกฎหมายใช้บังคับกับเด็ก โดยเฉพาะและกฎหมายที่ใช้บังคับโดยทั่วไป แต่กฎหมายที่บัญญัติขึ้นก็ยังคงขาดความชัดเจนและยังไม่ครอบคลุมถึงปัญหาทั้งหมด ซึ่งส่งผลกระทบต่อหลักประกันสิทธิของเด็กที่จะได้รับการคุ้มครองอยู่ แม้ว่าเด็กที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาจะได้รับการคุ้มครองสิทธิค่อนข้างมากแล้วก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ ของเด็กในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แล้วจะพบว่า ปัญหาหลักของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็ก คือปัญหาการขาดหลักประกันการคุ้มครองสิทธิของเด็กในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กที่ชัดเจน เช่น หลักประกันที่จะได้รับการลั่นิจฐานทางกฎหมายว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาว่ามีความผิด หลักประกันความรับผิดชอบทางอาญายังมิได้มีการบัญญัติรองรับไว้อยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แต่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายเฉพาะซึ่งเป็นกฎหมายลำดับรองทำให้ง่ายแก่การแก้ไข เปลี่ยนแปลง อันส่งผลต่อความมั่นคงของการให้หลักประกันการคุ้มครองสิทธิของเด็กได้ง่าย นอกจากนี้ยังมีปัญหาความไม่ชัดเจนและความซ้ำซ้อนกันของบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กส่งผลให้หลักประกันสิทธิของเด็กยังไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ต่างจากประเทศไทยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจะ

บัญญัติหลักประกันสิทธิของเด็กที่ต้องได้รับการคุ้มครองไว้ในรัฐธรรมนูญเกือบทุกด้าน นอกจากนั้น ยังมีการบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองสิทธิทั้งที่เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับสำหรับเด็กโดยเฉพาะ และกฎหมายที่ใช้บังคับกับบุคคลโดยทั่วไป เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิเด็กในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็ก เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว จะเห็นได้ว่า ประเทศไทย ให้สิทธิแก่เด็กที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญามากกว่าประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จึงทำให้เด็กมีสิทธิเหมือนผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ เช่น สิทธิที่จะได้รับการจับกุม สิทธิที่ปรึกษา สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์แก่ตนเองและสิทธิที่จะไม่ให้การใด ๆ สิทธิที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราว สิทธิที่จะมีล่าม เป็นต้น นอกจากนั้นเด็กก็ยังได้รับการคุ้มครองที่เป็นพิเศษด้วย โดยให้ความคุ้มครองสิทธิไม่ว่าจะเป็นการตั้งเกณฑ์อายุที่มีความรับผิดชอบทางอาญา สิทธิในการควบคุมตัวแยกจากผู้ใหญ่ รวมไปถึงการแจ้งการจับกุมให้บิดามารดา หรือผู้ปกครองเด็กทราบ และสิทธิอื่น ๆ ด้วย ทั้งนี้ยึดถือประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นที่สำคัญ ระหว่างอยู่ในการควบคุมของตำรวจ ก่อนส่งตัวมายังสถานพินิจ เด็กถูกควบคุมแยกต่างหากจากผู้ใหญ่ การสอบปากคำเด็กที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา นอกจากตำรวจแล้วจะมีบุคคลจากสหวิชาชีพมาร่วมด้วย การปล่อยตัวชั่วคราวของไทย ผู้มีสิทธิอำนาจพิจารณาคือผู้อำนวยการสถานพินิจ แต่หากไม่เห็นชอบกับคำร้อง ศาลจะเป็นผู้พิจารณาอีกครั้ง แต่หากไม่ได้รับการปล่อยตัวการควบคุมต้องอยู่ในสถานที่แยกต่างหากจากผู้ใหญ่ เช่นกัน การควบคุมเด็กแยกจากผู้ใหญ่ก็เพื่อกันมิให้เด็กซึมซับและเรียนรู้พฤติกรรมจากผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ แม้ว่าปัจจุบันเด็กที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาจะได้รับการคุ้มครองสิทธิค่อนข้างมากก็ตาม แต่ประเทศไทยก็ยังคงมีปัญหาเกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ ของเด็กอยู่ ปัญหาหลักของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็ก คือปัญหาความไม่ชัดเจนของสิทธิในบางกรณีที่ทำให้เด็กมิได้รับการคุ้มครองอย่างเต็มที่ อาทิเช่น ปัญหาการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับเด็กของสื่อมวลชน ปัญหาการควบคุมตัวรวมกับผู้ใหญ่ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 54 กำหนดว่าในกรณีที่พนักงานสอบสวน พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจจำต้องควบคุมเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหาไว้ก่อนส่งตัวไปยังสถานพินิจตามมาตรา 50 ห้ามมิให้ควบคุมเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหานั้นไว้ปะปนกับผู้ใหญ่และห้ามมิให้ควบคุมไว้ในห้องขังที่จัดไว้สำหรับผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ และตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1990 ข้อ 37 (ค) เด็กทุกคนที่ถูกไล่ออกจากโรงเรียนจะต้องถูกแยกต่างหากจากผู้ใหญ่ เว้นแต่จะเป็นประโยชน์ต่อเด็กมากกว่า และกฎมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารกระบวนการยุติธรรมสำหรับเยาวชน (กฎแห่งกรุงปักกิ่ง) ข้อ 13 4 การคุมขังเยาวชนในระหว่างการดำเนินคดีพึงจัดการแยกต่างหากจากการคุมขังผู้ใหญ่ และพึงจัดให้เยาวชนนั้นอยู่ในสถานที่คุมขังเฉพาะสำหรับเยาวชน โดยจะต้องไม่

ปะปนกับผู้ถูกคุมขังที่เป็นผู้ใหญ่ จะเห็นได้ว่าสิทธิที่เด็กต้องไม่ถูกควบคุมตัวรวมกับผู้ใหญ่นี้มีกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 แต่ปัญหาคือเด็กมิได้รับสิทธินี้อย่างเท่าเทียมกัน เด็กในบางแห่งต้องถูกควบคุมในสถานเดียวกันกับผู้ใหญ่ การแยกเด็กออกจากผู้ใหญ่เพื่อไม่ให้เด็กซึมซับ เรียนรู้ หรือจดจำพฤติกรรมจากผู้ใหญ่

อย่างไรก็ตาม ทั้งสองประเทศได้มีความพยายามปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับหลักประกัน และการคุ้มครองเด็กให้มากขึ้น โดยเฉพาะกรณีที่เด็กตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เพื่อให้เด็กได้รับการคุ้มครองสิทธิอย่างเท่าเทียมกันและให้ได้รับสิทธิมากขึ้น โดยคำนึงถึงการแก้ไข เยียวยาเด็กให้สามารถกลับสู่สังคมได้อย่างปกติ จากการศึกษาการคุ้มครองสิทธิเด็กกรณีที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวพบว่า

1. หลักประกันทั่วไปเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา

สำหรับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่าได้กำหนดหลักการที่เป็นหลักประกันทั่วไปเพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิเด็กที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ซึ่งได้ให้การรับรองสิทธิของบุคคลทั่วไปไว้ ซึ่งรวมถึงเด็กที่เป็นประชาชนคนหนึ่งของประเทศ) กฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา กฎหมายอาญา กฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็ก และคำแนะนำร่วมเกี่ยวกับการดำเนินคดีต่อเด็ก ระหว่างอัยการสูงสุด รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย และประธานศาลฎีกา ฉบับเลขที่ 01/ออปส.ปกส.สปล ลงวันที่ 02/10/2006 ดังนี้คือ

ก) หลักประกันสิทธิทั่วไปของบุคคลที่รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ.2003 มาตรา 41 ได้ให้การรับรองสิทธิของบุคคลทั่วไปไว้ ซึ่งรวมถึงเด็กที่เป็นประชาชนคนหนึ่งของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้วย

ข) หลักประกันสิทธิเด็กในกรณีที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาที่จะได้รับการคุ้มครองหลายประการ กล่าวคือ สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานของกฎหมายว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิด ซึ่งต้องได้รับการปฏิบัติต่อบุคคลนั้นอย่างเหมาะสม ตามมาตรา 8 ของกฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา แตกต่างจากประเทศไทยที่หลักประกันนี้ ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 39 วรรคสอง บัญญัติว่า "ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด" โดยถือได้ว่าหลักประกันสิทธินี้เป็นหลักประกันบุคคลทั่ว ๆ ไป ซึ่งรวมถึงเด็กที่จะได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญของประเทศไทย ฉะนั้นจึงมีความมั่นคงกว่าประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่มีได้กำหนดหลักประกันดังกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญ

แต่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา ที่เป็นกฎหมายลำดับรองซึ่งง่ายแก่การแก้ไขเปลี่ยนแปลง ในส่วนการตั้งเกณฑ์อายุขั้นต่ำของบุคคลที่รับผิดชอบทางอาญาได้ ตามมาตรา 7 ของกฎหมายอาญาแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้กำหนดหลักเกณฑ์อายุขั้นต่ำของบุคคลที่รับผิดชอบทางอาญาไว้ คืออายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป นั่นก็หมายความว่าเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ถ้าเด็กดังกล่าวหากได้กระทำความผิดอย่างร้ายแรงต่อสังคม เช่น กระทำความผิดคดีอุกฉกรรจ์ เด็กจะถูกส่งตัวไปสถานกักกัน เพื่อศึกษาอบรม ตามมาตรา 4 ข้อ 5 ของกฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ต่างจากประเทศไทยที่กำหนดเกณฑ์อายุขั้นต่ำของบุคคลไว้ คือต่ำกว่า 10 ปี ซึ่งหมายความว่าไม่มีความผิดและไม่มีโทษ หรือมาตรการบังคับใด ๆ แก่บุคคลที่กระทำความผิดนั้นเลย ถือเป็นหลักประกันสิทธิของบุคคลที่จะไม่ต้องรับโทษทางอาญาที่ชัดเจน ทั้งนี้เพราะเมื่อพิจารณาคำนิยามตามความหมายของคำว่า "เด็ก" ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 มาตรา 4 ที่กำหนดให้นิยามของคำว่า "เด็ก" หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกิน 7 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 14 ปีบริบูรณ์ และคำว่า "เยาวชน" หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกิน 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ใช้อย่างชัดเจน แม้ว่าบุคคลดังกล่าวจะกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กหรือเยาวชนก็จะได้รับการลงโทษที่แตกต่างกันตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74,75,77 แสดงให้เห็นว่า แม้ประเทศไทยจะกำหนดเกณฑ์อายุขั้นต่ำของบุคคลที่ต้องรับผิดชอบทางอาญาไว้ต่ำกว่าของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แต่ก็ได้มีการกำหนดมาตรการอื่นและหลักเกณฑ์การลงโทษไว้สำหรับเด็กและเยาวชนไว้โดยเฉพาะ ที่ถือเป็นหลักประกันสิทธิเด็กไว้ ตรงกันข้ามประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มิได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสถานะของเด็กหรือเยาวชนไว้โดยชัดแจ้งเหมือนประเทศไทย เพียงแต่กำหนดตามความหมายของเด็กไว้คือเด็กหมายถึงบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ซึ่งการไม่กำหนดสถานะของเด็กหรือเยาวชนไว้ให้ชัดเจน ก็ส่งผลกระทบต่อสิทธิเด็กกรณีที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา กล่าวคือ บุคคลที่มีสถานะเป็นเด็กตามกฎหมายของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่ต้องรับผิดชอบทางอาญา คือบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป แต่ไม่ได้กำหนดสถานะของเยาวชนเหมือนกับประเทศไทย จึงทำให้ขาดหลักประกันสิทธิเด็กที่จะได้รับความคุ้มครองที่ชัดเจน หลักประกันประการต่อมากการกำหนดหลักความรับผิดชอบทางอาญาของบุคคลที่ถือเป็นสาระสำคัญของหลักประกันการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาที่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กำหนดไว้ในกฎหมายอาญา มาตรา 2 เช่นเดียวกับประเทศไทย ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 39 วรรคแรก และประมวล

กฎหมายอาญา มาตรา 2 แต่แตกต่างกันที่ประเทศไทยได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญโดยตรง ทำให้หลักประกันสิทธิของบุคคลที่จะต้องรับโทษทางอาญามีความมั่นคง และหลักประกันสิทธิเด็กประการต่อมาที่ถือว่ามีความสำคัญและกระทบกระเทือนต่อหลักประกันการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็ก คือการกำหนดเกณฑ์อายุขั้นต่ำของบุคคลที่จะต้องรับผิดทางอาญา ซึ่งประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้กำหนดเกณฑ์อายุขั้นต่ำไว้ในกฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา มาตรา 7 ที่กำหนดเกณฑ์อายุขั้นต่ำของบุคคลที่ต้องรับโทษทางอาญา คืออายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป แตกต่างจากประเทศไทยที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73 ที่กำหนดเกณฑ์อายุของบุคคลที่ต้องรับผิดทางอาญา คือบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 10 ปี ซึ่งหมายความว่าเด็กอายุยังไม่เกิน 10 ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ จะเห็นได้ว่าทั้งสองประเทศได้กำหนดเกณฑ์อายุขั้นต่ำของบุคคลที่ต้องรับผิดทางอาญาไว้แตกต่างกัน ซึ่งประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจะกำหนดเกณฑ์อายุขั้นต่ำของบุคคลที่ต้องรับผิดทางอาญาไว้สูงกว่าเกณฑ์อายุขั้นต่ำที่ความรับผิดทางอาญาของประเทศไทย ทำให้เห็นว่าหลักประกันสิทธิของเด็กตามกฎหมายของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้ให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กไว้กว้างกว่าของประเทศไทย แต่ตามกฎหมายอาญาของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มาตรา 53 ก็ได้กำหนดมาตรการบังคับสำหรับเด็กที่กระทำความผิดที่เป็นอันตรายต่อสังคมไว้เช่นกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า แม้ว่าเด็กที่อายุต่ำกว่า 15 ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด จะไม่ถือว่าบุคคลนั้นกระทำความผิด และศาลจะนำมาตรการอื่นมาใช้บังคับแทน เช่น ให้ชอภัยผู้เสียหายด้วยวิธีการอันเหมาะสม ชดใช้ค่าเสียหายทางแพ่งโดยพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง ส่งให้ผู้ปกครองเด็กติดตามศึกษาอบรม หรือส่งให้องค์กรปกครองและองค์การจัดตั้งสังคมติดตามศึกษาอบรม ซึ่งต่างจากมาตรา 77 ของประเทศไทยที่กำหนดให้ศาลสามารถลงโทษเยาวชนที่กระทำความผิดได้ ถือเป็นหลักประกันสิทธิเด็กที่จะได้รับการคุ้มครองที่มั่นคงกว่าของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นอกจากนั้นทั้งสองประเทศยังมีหลักประกันสิทธิเด็กโดยทั่วไปไว้สอดคล้องกัน คือสิทธิที่จะมีที่ปรึกษา กฎหมายหรือทนายความในชั้นสอบสวน สิทธิที่จะได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว สิทธิที่จะได้รับการแจ้งการจับกุมตัวเด็กหรือเยาวชนให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองเด็กทราบโดยรวดเร็ว แต่กรณีมีสิทธิบางประการที่กฎหมายของประเทศไทยกำหนดไว้ แต่กฎหมายของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวยังมิได้กำหนดไว้ กล่าวคือ สิทธิที่จะได้รับการควบคุมแยกต่างหากจากผู้ใหญ่ สิทธิที่จะไม่ถูกใช้เครื่องพันธนาการสำหรับเด็ก

2. องค์การที่มีอำนาจหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็ก ระหว่างประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกับประเทศไทย

องค์การที่มีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเด็กในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวนั้นได้จัดวางให้มีสามองค์กร กล่าวคือ พนักงานสอบสวน อัยการ และศูนย์ฝึกอบรมสำหรับเด็กกระทำผิด ซึ่งกฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาและกฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็กได้กำหนดให้อำนาจหน้าที่ไว้ ซึ่งการใช้อำนาจขององค์กรทั้งสามที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กกรณีที่เกิดเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญานั้น โดยรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ.2003 มาตรา 42 บัญญัติว่า "พลเมืองลาวมีสิทธิโดยไม่มีใครจะล่วงละเมิดได้ทางด้านร่างกาย เกียรติศักดิ์ศรี และเคหะสถาน พลเมืองลาวจะไม่ถูกจับตัวหรือตรวจค้นเคหะสถาน ถ้าหากไม่มีคำสั่งของอัยการหรือศาล เว้นเสียแต่ในกรณีที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมาย" ประกอบกฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา มาตรา 7 ที่กำหนดหลักประกันในการสู้คดีแก่ผู้ต้องหาและหลักประกันสิทธิที่จะต้องได้รับการคุ้มครองจากองค์การที่มีอำนาจเกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กกรณีที่เกิดเป็นผู้ต้องหาไว้ ซึ่งบัญญัติว่า ศาล อัยการ พนักงานสอบสวนต้องเป็นหลักประกันในการสู้คดีแก่ผู้ต้องหา ซึ่งถือเป็นหลักประกันสิทธิของบุคคลที่จะได้รับการคุ้มครองสิทธิจากการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ขององค์การที่มีอำนาจตามกฎหมายที่มีให้พลเมืองต้องถูกละเมิดหรือลดทอนสิทธิของตนจากการใช้อำนาจของผู้มีอำนาจบังคับใช้กฎหมาย ทั้งเด็กซึ่งเป็นพลเมืองคนหนึ่งของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ย่อมได้รับสิทธิเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป และยังได้รับการคุ้มครองสิทธิด้วยวิธีการพิเศษที่แตกต่างจากบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่ทั่วไป กรณีที่เกิดตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เพื่อให้้องค์การที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าวปฏิบัติต่อเด็กอย่างเสมอภาคและไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งหลักประกันสิทธิของเด็กกรณีที่เกิดเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาดังกล่าวคือ องค์กรสืบสวน สอบสวน ที่มีอำนาจสืบสวน สอบสวนคดีที่เด็กตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาจะอยู่ภายใต้การควบคุมและสอบสวนโดยองค์การอัยการตามกฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา มาตรา 54 และองค์การอัยการถือว่ามีความสำคัญต่อการให้ความคุ้มครองสิทธิของเด็กที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาอย่างมาก ทั้งนี้เพราะพนักงานอัยการมีอำนาจออกคำสั่งค้น คำสั่งจับ ตลอดจนควบคุมการสืบสวน สอบสวนของพนักงานสอบสวน และการอนุญาตคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราว ตลอดจนพิจารณาคำร้องขอขยายระยะเวลาในการสืบสวน สอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานสอบสวน และที่สำคัญคือการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่ากฎหมายให้อำนาจอัยการของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมากเกินไป ต่างจากอำนาจของพนักงานอัยการตามกฎหมายของประเทศไทยที่พนักงานอัยการมีเพียงอำนาจในการควบคุมการสืบสวน สอบสวนและสั่ง

คดีที่ถือว่าเป็นอำนาจหน้าที่หลักและสำคัญของพนักงานอัยการ ส่วนอำนาจในการออกหมายค้นหมายจับ หรือการพิจารณาขอขยายระยะเวลาการสืบสวน สอบสวนนั้นล้วนแต่เป็นอำนาจของศาล ยกเว้นการพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราว ซึ่งประเทศไทยถือว่ามีอยู่ในชั้นอำนาจขององค์กรใด ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา องค์กรนั้นเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราว แต่ในกรณีที่เกิดเป็นผู้ต้องหา อำนาจพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวจะเป็นอำนาจของสถานพินิจ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต่างจากประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่พนักงานอัยการจะเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวทั้งหมด ในส่วนของสถานพินิจตามกฎหมายของประเทศไทยนั้นถือว่ามีอำนาจหน้าที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาตั้งแต่ต้นของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก โดยเฉพาะการพิจารณาคำร้องขอให้ปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดชั่วคราว การควบคุม และการฝึกอบรม แต่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แม้ว่ากฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็ก จะกำหนดให้มีศูนย์ฝึกอบรมสำหรับเด็กกระทำผิดที่มีลักษณะเช่นเดียวกับสถานพินิจของประเทศไทย แต่อำนาจหน้าที่ของศูนย์ฝึกอบรมสำหรับเด็กกระทำผิด ยังมีได้ครอบคลุมทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพราะศูนย์ฝึกอบรมสำหรับเด็กกระทำผิดจะเข้ามามีบทบาทเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กเฉพาะภายหลังจากศาลพิพากษาเด็กว่ามีความผิดแล้วเท่านั้น แต่ยังมีได้มีอำนาจเข้ามาคุ้มครองสิทธิเด็กในชั้นสืบสวน สอบสวน และชั้นพิจารณาที่แตกต่างจากของประเทศไทย ดังนั้นจะเห็นว่า อำนาจหน้าที่ขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของทั้งสองประเทศนั้น มีทั้งส่วนที่เหมือนและส่วนที่แตกต่าง ซึ่งส่งผลกระทบต่อหลักประกันการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กที่ต่างกันไป แต่ประเทศไทยจะมีหลักประกันสิทธิเด็กจากการใช้อำนาจตามกฎหมายขององค์กรที่มีอำนาจที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1990 และหลักการสากลที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปของกระบวนการยุติธรรมทางอาญามากกว่าประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

3. หลักประกันสิทธิเด็กของการปฏิบัติในชั้นสอบสวนต่อผู้ต้องหาเด็ก ระหว่างประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกับประเทศไทย

หลักประกันสิทธิเด็กกรณีที่เกิดเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาของการปฏิบัติในชั้นสอบสวนของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งคำแนะนำร่วมเกี่ยวกับการดำเนินคดีต่อเด็ก ระหว่างอัยการสูงสุด รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยและประธานศาลฎีกา ฉบับเลขที่ 01/ออปส. ปกส. สปส ลงวันที่ 02/10/2006 ได้กำหนดมาตรการให้องค์กรที่มีอำนาจเกี่ยวข้องกับการ

ยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กไว้ ถึงวิธีการปฏิบัติต่อเด็กเกี่ยวกับการดำเนินคดีเด็กไว้ตามมาตรา 4 (1),(2),(3) ที่กำหนดให้หลักประการสิทธิของเด็กที่จะได้รับการปฏิบัติด้วยวิธีการพิเศษ แตกต่างจากการดำเนินคดีโดยทั่วไป กล่าวคือ การดำเนินคดีไม่ให้ปฏิบัติเหมือนกับผู้ใหญ่ การดำเนินคดีต้องรวดเร็วว่าการดำเนินคดีโดยทั่วไป และการดำเนินคดีต้องใช้รูปแบบ วิธีการ และลักษณะที่เหมาะสม นิ่มนวลเพื่อไม่ให้เด็กมีความกลัว ที่ถือว่าเป็นหลักประกันสิทธิของเด็กที่จะได้รับการคุ้มครองสิทธิเด็ก กรณีที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา แม้ว่าจะมีหลักประกันสิทธิของเด็กไว้ในคำแนะนำร่วมเกี่ยวกับการดำเนินคดีต่อเด็ก ระหว่างอัยการสูงสุด รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยและประธานศาลฎีกา ฉบับเลขที่ 01/ออปส.ปกส.สปส ลงวันที่ 02/10/2006 ดังกล่าว แต่การปฏิบัติในชั้นสอบสวนต่อเด็ก พนักงานสอบสวนและอัยการยังใช้อำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาเช่นเดิม ทั้งนี้ เพราะคำแนะนำร่วมเกี่ยวกับการดำเนินคดีต่อเด็ก ระหว่างอัยการสูงสุด รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย และประธานศาลฎีกา ฉบับเลขที่ 01/ออปส.ปกส.สปส ลงวันที่ 02/10/2006 มิได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่จะต้องปฏิบัติต่อเด็กตามหลักที่กำหนดไว้ใน มาตรา 4 ที่ชัดเจน ดังนั้นในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการจำเป็นต้องใช้อำนาจตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับกับการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่าในทางปฏิบัติของการสืบสอบสวน สอบสวนเด็กจะปฏิบัติไม่แตกต่างจากการสืบสอบสวน สอบสวนผู้ใหญ่ที่ได้ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาก็ตาม แต่กฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ก็ยังมีหลักประกันการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาไว้หลายประการ คือ การสอบปากคำเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ต้องมีการเข้าร่วมของผู้ปกครอง ครู พ่อแม่ ผู้ปกป้อง หรือตัวแทนอื่น ๆ ตาม มาตรา 44 สิทธิที่จะมีทนายความ หรือศาลต้องตั้งทนายความให้ตามมาตรา 35 จะเห็นได้ว่า แม้กฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จะกำหนดให้การสอบปากคำและสอบสวนเด็กต้องมีบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้าร่วม แต่ก็ยังมีใช้บุคคลที่มาจากสหวิชาชีพ ซึ่งแตกต่างจากกรณีหลักประกันสิทธิของเด็กในชั้นสืบสอบสวน สอบสวนของไทย ที่กำหนดให้การสอบปากคำเด็กของพนักงานสอบสวนต้องมีบุคคลจากสหวิชาชีพเข้าร่วมด้วย และการสอบปากคำเด็กตามกฎหมายของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวยังต้องดำเนินการในห้องเฉพาะสำหรับการสอบปากคำเด็ก ตามกฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็ก มาตรา 58 ข้อ 3 เหมือนกับหลักการสอบปากคำของพนักงานสอบสวนของประเทศไทย แต่ในทางปฏิบัติสถานที่สอบสวนของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ยังคงกระทำในลักษณะเช่นเดียวกับการสอบปากคำผู้ใหญ่ที่ตกเป็นผู้ต้องหาโดยทั่วไป ทั้งนี้เพราะแม้กฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็กจะกำหนดหลักประกันสิทธิเด็กที่จะได้รับการสอบปากคำในสถานที่เฉพาะ แต่ก็

เป็นกฎหมายที่เพิ่งมีผลบังคับใช้ ประกอบกับการจัดทำห้องเฉพาะสำหรับการสอบปากคำเด็กยังมี ปัญหาเรื่องงบประมาณของรัฐ ส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายไม่สามารถปฏิบัติได้ในความจริง จากที่ กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การปฏิบัติต่อเด็กที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาในชั้นสืบสวน สอบสวนในทาง ปฏิบัติแล้วยังมิได้มีการปฏิบัติที่เป็นพิเศษแตกต่างจากการดำเนินคดีโดยทั่วไปแต่อย่างใดไม่ ซึ่ง แตกต่างจากหลักประกันในชั้นสอบสวนของเด็กของประเทศไทย ที่มีกฎหมายเฉพาะ โดยจะนำ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับบ้างก็เฉพาะในขั้นตอนการสอบปากคำที่ กำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติตาม มาตรา 134 ตี และ มาตรา 134 ทวิ ในเรื่องของการแจ้ง สิทธิและการจัดหาทนายความให้ ซึ่งเป็นบทบังคับให้องค์ของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กต้องปฏิบัติตาม นอกจากนี้ขั้นตอนการสอบปากคำเด็กหรือ เยาวชนที่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ขั้นตอนอื่นแล้วต้องปฏิบัติตาม พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 กล่าวคือ อำนาจของพนักงานสอบสวนที่จะควบคุมตัวเด็กไว้สอบปากคำได้ภายใน 24 ชั่วโมง ตาม มาตรา 50 การควบคุมตัวผู้ต้องหาเด็กหรือเยาวชนเป็นหน้าที่ของสถานพินิจ อำนาจการพิจารณาคำ ร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวเด็กหรือเยาวชนเป็นอำนาจของผู้อำนวยการสถานพินิจ ตามมาตรา 50 และ อำนาจของพนักงานสอบสวนซึ่งต้องให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน ยกเว้นกรณีความผิดนั้นมีอัตราโทษ จำคุกตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป จึงจะขอระยะเวลาสอบสวนเพิ่มเติมได้อีก 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 15 วัน ตาม มาตรา 51 ซึ่งกรณีอำนาจในการควบคุมตัวและอำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวนตามกฎหมาย ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กำหนดไว้แตกต่าง จากพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ของประเทศไทย กล่าวคือในกรณีดังกล่าวนี้ของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน ลาว ทั้งกฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็ก มาตรา 62 และกฎหมายว่าด้วยการ ดำเนินคดีอาญา มาตรา 61 ต่างกำหนดให้อำนาจพนักงานสอบสวนสามารถควบคุมตัวไว้ได้ 48 ชั่วโมง และพนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนโดยทั่วไปภายในกำหนด 60 วัน ถ้าการสอบสวนยังไม่ เสร็จสิ้น ก็สามารถขอระยะเวลาสอบสวนเพิ่มเติมได้อีก ครั้งละ 2 เดือน ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่ใช้บังคับ กับการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าแม้ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว จะได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีปฏิบัติของการดำเนินคดีอาญาต่อเด็กไว้เป็นพิเศษตาม คำแนะนำร่วมเกี่ยวกับการดำเนินคดีต่อเด็ก ระหว่างอัยการสูงสุด รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยและ ประธานศาลฎีกา ฉบับเลขที่ 01/ออปส.ปกส.สปล และกฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิและ ผลประโยชน์ของเด็ก ซึ่งถือว่าเป็นหลักประกันสิทธิเด็กที่จะต้องได้รับการคุ้มครองสิทธิเด็กกรณีที่เกิด

เป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาไว้ ทั้งนี้โดยเฉพาะกฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็ก ที่ถือว่าเป็นกฎหมายเฉพาะที่บัญญัติขึ้นเพื่อเป็นหลักประกันสิทธิเด็กโดยเฉพาะ ยังกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการปฏิบัติที่ไม่แตกต่างไปจากกฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา ดังนั้นในทางปฏิบัติการใช้อำนาจขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็ก ยังคงปฏิบัติตามหลักการ โดยทั่วไปตามกฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา อันมีผลกระทบต่อหลักประกันสิทธิในการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กกรณีที่ถูกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญามากกว่าประเทศไทย ที่หลักประกันการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมมีสามารถปฏิบัติในความเป็นจริงได้

5.2 ข้อเสนอแนะ

กฎหมายของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็ก กรณีที่ถูกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา จะพบว่าประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวต่าง เล็งเห็นถึงความสำคัญต่อการรับรองสิทธิเด็กในทุก ๆ ด้าน ซึ่งปัจจุบันมีการตื่นตัวเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กในด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะสิทธิของเด็กที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา จากการศึกษาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กกรณีที่ถูกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาของประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่ามีประเด็นที่ควรแก้ไข เปลี่ยนแปลงหลายประการ กล่าวคือ

1. หลักประกันทั่วไปเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กที่ถูกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา

สำหรับข้อที่ควรเปลี่ยนแปลงในเรื่องหลักประกันทั่วไปเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็ก กรณีที่ถูกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา ควรกำหนดหลักประกันทั่วไปเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กกรณีที่ถูกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา อาทิเช่น สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่า จะมีคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิด หลักความรับผิดชอบทางอาญาของบุคคล ควรได้รับการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งจะมีความมั่นคงมากกว่าการกำหนดไว้ในกฎหมายอาญาซึ่งเป็นกฎหมายลำดับรองที่สามารถแก้ไข เปลี่ยนแปลงได้ง่ายกว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญ ที่เป็นกฎหมายแม่บทของการปกครองประเทศ อันจะทำให้หลักประกันทั่วไปเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กกรณีที่ถูกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญามีความมั่นคงเช่นเดียวกับประเทศไทย ที่หลักประกันทั่วไปเหล่านี้ล้วนแต่ถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

จากผลการศึกษาถึงหลักประกันทั่วไปเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กที่ตกเป็นผู้ต้องหา ในคดีอาญา พบว่ามีประเด็นที่ควรแก้ไข เปลี่ยนแปลง และเพิ่มเติมหลายประการ กล่าวคือ

ก. รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ควรบัญญัติเพิ่มเติม ดังนี้

(1) เกี่ยวกับหลักประกันสิทธิของบุคคลที่จะต้องรับโทษทางอาญา อาทิเช่น

(ก) บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

(ข) ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด

(ค) ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

(2) เกี่ยวกับสิทธิของเด็กในกระบวนการยุติธรรม อาทิเช่น

(ก) สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมโดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง

(ข) เด็กย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างเหมาะสม และย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในกรณีที่เด็กตกเป็นผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายในคดีอาญา

ข. กฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็ก ควรแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

(1) มาตรา 2 ควรกำหนดสถานะของเด็กและเยาวชนให้ชัดเจนในคำนิยามความหมายของคำว่า "เด็ก" เช่นเดียวกับของประเทศไทยที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 ได้ให้คำนิยามความหมายของคำว่า "เด็ก" และ "เยาวชน" ไว้โดยอาศัยเกณฑ์อายุตั้งที่ได้ศึกษามาแล้ว ซึ่งจะเป็นผลดีต่อหลักประกันทั่วไปของการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กกรณีที่เกิดเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาและง่ายต่อการกำหนดมาตรการใช้บังคับแก่บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี อย่างชัดเจนอีกด้วย

(2) ควรกำหนดให้มีการแยกการควบคุมเด็กมิให้ปะปนกับผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ ซึ่งกำหนดไว้โดยเด็ดขาดว่าต้องแยกการควบคุมเด็กมิให้ปะปนกับผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ และห้ามมิให้ควบคุมไว้ในห้องขังที่จัดไว้สำหรับผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ด้วย ทั้งนี้เพราะไม่ต้องการให้เด็กได้รับการเลี่ยมสอน หรือปลูกฝังสิ่งที่ไม่ดีจากผู้ใหญ่ อันจะทำให้จิตใจของเด็กหยาบกระด้าง และเพราะนิสัยที่ไม่ดียิ่งขึ้นไปอีก

(3) ควรกำหนดให้มีการห้ามใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กที่ต้องหาว่ากระทำความผิดก่อนฟ้องคดีต่อศาล แต่ในกรณีที่มีเด็กกระทำความผิดจำนวนมากและเป็นการป้องกันการหลบหนีก็สามารถใช้สิ่งอื่นแทนได้ เช่น ไข่เชือก หรือใช้ผ้าผูกแทน เป็นต้น

2. องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กกรณีที่ถูกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา

สำหรับองค์กรที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กที่ถูกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญานั้น เนื่องจากปัจจุบันแม้จะมีกฎหมายเฉพาะที่ใช้บังคับสำหรับเด็ก คือกฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็ก แต่หลักเกณฑ์ที่กฎหมายฉบับนี้กำหนดก็แทบจะไม่แตกต่างจากกฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ด้วยเหตุในการปฏิบัติขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็ก คือ ตำรวจหรือพนักงานสอบสวน อัยการต่างใช้อำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาเสียส่วนใหญ่ ดังนั้นเมื่อมีกฎหมายเฉพาะแล้วควรกำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กไว้โดยเฉพาะในกฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็ก เช่น อำนาจควบคุมตัวเด็กที่ต้องหาว่ากระทำความผิดทางอาญาของพนักงานสอบสวน อำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการ เพื่อให้การปฏิบัติต่อเด็กมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับผู้ใหญ่โดยทั่วไป เพื่อป้องกันมิให้นำกฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา มาบังคับใช้แก่เด็กมากเกินไปเช่นเดียวกับประเทศไทยที่กำหนดไว้เฉพาะในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534

จากผลการศึกษาถึงองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กที่ถูกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา พบว่ามีประเด็นที่ควรแก้ไข เปลี่ยนแปลง และเพิ่มเติมหลายประการ กล่าวคือ

ก. กฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็ก ควรแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

(1) ควรกำหนดบทบาท อำนาจหน้าที่ของศูนย์ฝึกอบรมสำหรับเด็กกระทำผิด ให้มีอำนาจมากกว่าเดิม เพื่อให้มีอำนาจหน้าที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กในทุกขั้นตอนตั้งแต่ต้นของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็ก ให้เป็นเช่นเดียวกับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนของประเทศไทย อาทิเช่น

(ก) กำหนดเกี่ยวกับฐานะของศูนย์ฝึกอบรมสำหรับเด็กกระทำผิด กล่าวคือ กำหนดให้ศูนย์ฝึกอบรมสำหรับเด็กกระทำผิดเป็นหน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม มีผู้อำนวยการศูนย์

ฝึกอบรมสำหรับเด็กกระทำผิดเป็นผู้บังคับบัญชา โดยให้รัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้แต่งตั้งและถอดถอนผู้อำนวยการศูนย์ฝึกอบรมสำหรับเด็กกระทำผิด

(ข) กำหนดเกี่ยวกับการจัดตั้งของศูนย์ฝึกอบรมสำหรับเด็กกระทำผิด กล่าวคือ กำหนดให้จัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมสำหรับเด็กกระทำผิดในนครหลวงเวียงจันทน์ และในจังหวัดที่ใหญ่ หรือให้มีครบทุกจังหวัดทั่วประเทศ

(ค) กำหนดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของศูนย์ฝึกอบรมสำหรับเด็กกระทำผิด กล่าวคือ กำหนดให้ศูนย์ฝึกอบรมสำหรับเด็กกระทำผิดมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็ก และกฎหมายอื่น ๆ

(ง) กำหนดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่อื่น ๆ ของศูนย์ฝึกอบรมสำหรับเด็กกระทำผิด เพื่อที่จะทำให้เกิดความยุติธรรมและประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก เช่นเดียวกับสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชนของประเทศไทย

(2) ควรกำหนดอำนาจพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวกรณีที่เด็กเป็นผู้ต้องหา ให้เป็นอำนาจพิจารณาของศูนย์ฝึกอบรมสำหรับเด็กกระทำผิด

3. หลักประกันสิทธิเด็กในชั้นสอบสวน

สำหรับหลักประกันสิทธิเด็กในชั้นสอบสวนตามกฎหมายของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวนั้นยังมีส่วนที่ควรเปลี่ยนแปลง คือ

(1) การสอบปากคำเด็กจะต้องมีบุคคลจากสาขาวิชาชีพเข้าร่วมในการสอบปากคำเด็กด้วย

(2) สถานที่สอบปากคำเด็กต้องกระทำในห้องเฉพาะ โดยห้องสอบปากคำควรมีลักษณะพิเศษ โดยมีอุปกรณ์ตามเงื่อนไขที่เหมาะสมและไม่เป็นสิ่งลบกลบ ซึ่งหมายความว่าต้องแยกเป็นสัดส่วนและให้เหมาะสมกับเด็กโดยแยกต่างหากจากห้องสอบสวนคดีทั่วไป เพื่อให้สอดคล้องกับระบบยุติธรรมเด็กในหลายประเทศที่มีการพัฒนาแล้ว

(3) อำนาจในการควบคุมตัวเด็กของพนักงานสอบสวนควรกำหนดไว้แตกต่างจากกรณีที่ใช้บังคับกับบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่โดยทั่วไป ซึ่งอาจกำหนดไว้ที่ 24 ชั่วโมง เช่นเดียวกับอำนาจควบคุมตัวเด็กของพนักงานสอบสวนหรือตำรวจของประเทศไทย

(4) อำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวนควรกำหนดไว้แตกต่างจากกรณีที่ใช้บังคับกับบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่โดยทั่วไป ซึ่งอาจกำหนดไว้ที่ 30 วัน นับแต่วันที่เด็กถูกจับตัวพนักงานสอบสวนต้องสอบสวนและสรุปสำนวน ทำความเห็นส่งให้อัยการฟ้องต่อศาลให้ทันภายในกำหนด 30 วัน ถ้าการสอบสวนไม่เสร็จสิ้น กรณีที่จะขอขยายระยะเวลาการสอบสวนเพิ่มได้ คดีนั้นต้องมีอัตราโทษจำคุก

ตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป และจะขอได้ไม่เกิน 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 15 วัน เช่นเดียวกับที่พระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 ของประเทศไทย

จากการศึกษาเปรียบเทียบที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ก็จะได้ถึงกฎหมายของประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กกรณีตกเป็นผู้ต้องหาใน คดีอาญา กฎหมายของประเทศไทย อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1990 และกฎหมายของ ต่างประเทศ ซึ่งจะเห็นได้ถึงเหมือนและความแตกต่าง โดยเราสามารถเลือกในสิ่งที่ดีที่สุดมา ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในส่วนของการคุ้มครองสิทธิเด็กให้ดีขึ้น แม้ว่าประเทศสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้มีการแก้ไขกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็ก และมีการตรากฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิ์และผลประโยชน์ของเด็ก เพื่อคุ้มครองสิทธิเด็กกรณีตก เป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา แต่จะเห็นได้ว่ากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็ก กฎหมายว่าด้วยการ ปกป้องสิทธิ์และผลประโยชน์ของเด็กที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน ยังมีข้อบกพร่องและขาดมาตรการที่ เหมาะสม ซึ่งการนำหลักการทางด้านกฎหมายตลอดจนการปฏิบัติต่อเด็กกรณีตกเป็นผู้ต้องหาใน คดีอาญาของประเทศไทยและอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กตามที่คุณเขียนได้เสนอไปนั้น มาประยุกต์และ ปรับใช้ให้เหมาะสม และสอดคล้องกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

เกี่ยวกับข้อเสนอแนะดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นความเห็นและข้อคิดเห็นเฉพาะส่วนตัวของ ผู้เขียนเท่านั้น ซึ่งเป็นการเสนอแนะเพื่อทำให้กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กของประเทศสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยเฉพาะในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิเด็กกรณีตกเป็นผู้ต้องหาใน คดีอาญา ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและ สังคมต่อไป